את לא דריש כדתניא שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע [1]לאת ה' אלהיך תירא פירש אמרו לו תלמידיו רבי כל אתין שדרשת מה תהא עליהם אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי על הפרישה עד שבא רבי עקיבא ולימד את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים: בעגלה ערופה: מנלן אמרי דבי רבי ינאי כפרה כתיב בה כקדשים: ציפורי מצורע: מנלן דתנא דבי רבי ישמעאל נאמר מכשיר ומכפר מבפנים ונאמר מכשיר ומכפר מבחוץ מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו מכשיר כמכפר אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה בו מכשיר כמכפר איתמר ציפורי מצורע מאימתי אסורים רבי יוחנן אמר משעת שחיטה ור"ל אמר משעת לקיחה ר' יוחנן אמר משעת שחיטה שחיטה הוא דאסרה לה ר"ל אמר משעת לקיחה (א) מעגלה ערופה נפקא מה עגלה ערופה מחיים אף ציפורי מצורע מחיים ועגלה ערופה גופה מאימתי א"ר ינאי גבול שמעתי בה ושכחתי ונסבין חבריא לומר ירידתה לנחל איתן היא אוסרתה אי מה עגלה ערופה משעת לקיחה לא מיתסרא אף ציפורי מצורע נמי משעת לקיחה לא מיתסרי הכי השתא התם אית ליה גבול אחרינא הכא מי אית ליה גבול אחרינא איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש [2]כל צפור טהורה תאכלו לרבות את המשולחת וזה אשר לא תאכלו מהם לרבות את השחוטה ואי ס"ד מחיים אסורה לאחר שחיטה מיבעיא מהו דתימא מידי דהוה אקדשים דמחיים אסירי ואתיא שחיטה ומכשרה להו קמ"ל איתיביה שחטה ונמצאת טריפה יקח זוג לשניה והראשונה מותרת בהנאה ואי ס"ד מחיים אסורה הראשונה אמאי מותרת בהנאה א"ל הכא במאי עסקינן כגון שנמצאת טריפה בבני מעיה דלא חל עלה קדושה כלל איתיביה שחטה שלא באזוב ושלא בעץ ארז ושלא בשני תולעת ר' יעקב אומר הואיל והוקצה למצותה אסורה רבי שמעון אומר הואיל ונשחטה שלא כמצותה מותרת עד כאן לא פליגי אלא מר סבר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ומר סבר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה דכולי עלמא מיהא מחיים לא מיתסרא תנאי היא דתנא דבי ר' ישמעאל נאמר מכשיר ומכפר מבפנים ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו מכשיר כמכפר אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה בו מכשיר כמכפר גופא כל צפור טהורה תאכלו לרבות את המשולחת וזה אשר לא תאכלו מהם לרבות את השחוטה ואיפוך אנא אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי לא מצינו בעלי חיים שאסורים מתקיף לה רב שמואל בר רב יצחק ולא הרי

מוקצה

את לא דריש. לריבויא: **כי הוי מגא.** שפירש מלדורשן: **היה דורש כל אתין שבתורה.** לריבויא: **פירש.** שירא לרבות שום דבר להשוותו למורא המקום: **כפרה כתיב בה.** כפר לעמך ישראל (דברים כא): **בקדשים.** וקדשים אסורין בהנאה שהרי מועלין בהן ולא פרכינן אי מה קדש כו' דאין משיבין על ההיקש): **לפורי מצורע.** מכשירי בחוץ הן שהרי חוץ לעיר נעשית מצותן ולהכשיר את המצורע לבא במחנה: **מכשיר בפנים.** אשם מצורע: **מכפר בפנים.** כל הקרבנות: **מכפר בחוץ.** עגלה ערופה: **מה בפנים עשה מכשיר כמכפר.** לא חלק בין אשם מצורע לשאר אשמות: **משעת שחיטה.** נאסרת השחוטה והמשולחת מותרת כדלקמן: **משעת לקיחה.** נאסרות שתיהן עד שישלח המשולחת וניתרת בשילוחה: **מעגלה ערופה.** מה התם מיתסרא מחיים כקדשים אף כאן מחיים: ה"ג **ועגלה ערופה מאימתי אמר רבי ינאי כו'.** מאימתי נאסרת הואיל ואין דמיה (א)קדושין לא קדושת מזבח ולא קדושת בדק הבית אלא היא עצמה לעריפה: **גבול שמעתי בה ושכחתי.** מאימת נאסרת: **ירידתה לנחל איתן.** היא הגורמת לה שם עריפה ואוסרתה: **הכא מי אית לה גבול אחרינא.** וכיון דילפינן לה איסור מחיים ע"כ קיחה היא דגרמה: **כל.** רבויא הוא: **אשר.** רבויא הוא: **לאחר שחיטה מיבעיא.** ולמה לי קרא למיסרה בשלמא להיתרא דמשולחת איצטריך קרא אלא איסורא דשחוטה למה לי: **ואתיא שחיטה ומכשרה לה.** עם שאר עבודות והא נמי מתכשר לאחר גמר מצותה: **טריפה.** פסולה לטהרת מצורע דכתיב חיות (ויקרא יד): **ונמצאת טריפה.** קס"ד כשבדק בסימנים נמצאת שנטרפה בשחיטתה דאי נטרפה מעיקרא כגון ניקב קרום של מוח או שנחתכו רגליה לא שייך למיתני ונמצאת: **יקח זוג לשניה.** אין צריך להביא שתים אחרות: **והראשונה מותרת בהנאה.** דקס"ד שחיטה היא דאסרה לה והא לאו שחיטה היא: **אמאי מותרת בהנאה.** דילמא בשעת קיחה ראויה היתה והיכן הותר איסורה: **שנמצאת טריפה בבני מעים.** דבשעת קיחה לא הואי חזיא ולא חל עלה איסור: **ר' יעקב סבר שחיטה שאינה ראויה.** למצותה שמה שחיטה לאוסרה: **מחיים לא מיתסרא.** דאי איתסרא במאי פקע איסורה: **תנאי היא.** הני תנאי סבירא להו כדקאמרת דלא מיתסרא ותנא דבי רבי ישמעאל דיליף מכשיר ממכפר סבירא ליה דמיתסרא מחיים כמכפר: **ואיפוך אנא.** וזה אשר לא תאכלו לרבות את המשולחת: **לא מצינו בעלי חיים שאסורין.** איסור עולם:

מוקצה

כפרה כתיב בה בקדשים. דכתיב (דברים כא) כפר לעמך ישראל וקדשים אסורין בהנאה שהרי מועלין בהן תימה דבכריתות (דף ו.) מפיק ליה מוערפו שם שם תהא קבורתה וי"ל דתרווייהו צריכי דאי משום כפרה ה"א דוקא מחיים אסורה בהנאה כמו קדשים אבל לאחר עריפה מותרת כיון שנעשית מצותה להכי אצטריך וערפו שם ואי מוערפו שם לחוד ה"א דוקא לאחר עריפה אסורה בהנאה אבל מחיים לא להכי אצטריך כפרה אי נמי יש לומר דהא דקאמר הכא כפרה כתיב בה לא עיקר דרשא היא דהא איצטריך לדרשה אחריתי כדאמרינן בפ' קמא דחולין (דף יא.) דילמא טריפה היא וכי תימא מאי נפקא לן מינה כפרה כתיב בה כקדשים אלא עיקר דרשה דהכא הוי מוערפו שם:

משעת שחיטה. פי' ומשולחת נמי תיאסר משחיטת חבירתה עד השילוח ואין לפרש משעת שחיטה בשחוטה ובמשולחת ליכא איסור כלל דהא תנא צפורי מצורע דמשמע תרוייהו: **מי** אית ליה גבול אחרינא. דאין לומר הבאת ציפורים כמו הורדת עגלה ערופה דהא הורדת עגלה ערופה כתיב בפרשה (דברים כא) והורידו זקני העיר את העגלה אבל הבאת ציפורים לא כתיב אבל לקיחה כתיבה דכתיב (ויקרא יד) ולקח למטהר: **וזה** אשר לא תאכלו לרבות השחוטה. וא"ת לכן תנא איסור הנאה מנא ליה אליבא דחזקיה דאמר לא תאכלו לא משמע איסור הנאה וי"ל דגמרי איסור משולחת משחוטה מה שחוטה אסורה אף משולחת אסורה ואיסור דמשולחת הנאה הוא דמחיים לא שייך אכילה:

שחטה ונמצאת טריפה. פירש בקונטרס דקס"ד כשבדק בסימנין נמצאת שנטרפה בשחיטה כגון שנקב הוושט דאי נטרפה מעיקרא כגון ניקב קרום (ב) או נחתכו רגליה לא שייך למיתני נמצאת והיינו דקאמר גמרא אמאי מותרת בהנאה כלומר איסור שבה היכן הלך ומשני שנמצאת טריפה בבני מעים ולא חל בשעת שחיטה אלא מקודם שחיטה ולהכי מוקי לה בטרפות דבני מעיים דאי הוה מוקי לה בטרפות שבחוץ וקודם שחיטה לא הוה קרי ליה נמצאת אלא השוחט טריפה אבל בטרפות דבני מעיים נקרא שפיר נמצאת שהרי איטו נראה וקשה כי נמי נמצאת טריפה שנקבו הדקין שמא הטרפות בא אחר הלקיחה וא"כ אמאי מותרת תאסר מספק לכנ"ל דמעיקרא ס"ד שוחט ונמצאת טריפה כגון שנקבו הדקין ופריך אמאי מותרת שמא אחר לקיחה היה ומשני שנמצאת טריפה בבני מעיים כגון שניטל הכבד או טרפות אחרת שודאי היה משנולד:

תנאי היא נאמר מכשיר כו' אף מכשיר האמור בחוץ עשה בו מכשיר כמכפר. פי' בקונטרס מכשיר היינו ציפורי מצורע ומכפר עגלה ערופה תימה דהכא משמע דילפינן ציפורים לאסורים בהנאה מעגלה ערופה ובכריתות (דף כה.) משמע דילפינן עגלה ערופה מציפורים ויש לומר דמעיקרא צריך למילף ציפורים מעגלה ערופה דמה עגלה ערופה אסורה לכל הפחות משעת עריפה אף ציפור דמשולחת אסורה לכל הפחות איסור דשייך בה והיינו על כרחך מחיים קודם שנשתלחה וכיון דאשכחן איסור מחיים במשולחת אם כן שפיר יליף התם עגלה ערופה דנאסרת מחיים מציפור המשולחת ואחר כך ילפינן ציפור השחוטה דנאסרה אף מחיים דהיינו משעת לקיחה מעגלה ערופה:

הרי

עין משפט נר מצוה

קסט א מיי' פ"ח מהל' טומאת צרעת הל"ו:
קע ב מיי' פ"י מהל' רוצח הל"ו:
קעא ג מיי' פ"א מהל' טומאת צרעת הל"ט:
קעב ד ה ו מיי' שם הלכה ז:

◆

תורה אור השלם

1. אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ: דברים ו יג
2. כָּל צִפּוֹר טְהֹרָה תֹּאכֵלוּ: דברים יד יא

◆

תוס' ר"י הזקן

כפרה. כפר לעמך ישראל [דברים כא, ח]. וקדשים אסירי בהנאה. צפורי מצורע. מכשיר בחוץ הם שהרי חוץ לעיר נעשית מצותה להכשיר המצורע לבא אל המחנה. מכשיר בפנים. אשם מצורע. מכפר בפנים. כל הקרבנות. מכפר בחוץ. עגלה ערופה. המשולחת. אחת מהצפרים שהיה משלח שמותרת דכל ריבויא הוא. השחוטה. שאסורה.

◆

מוסף רש"י

את לא דריש. לריבויא דסבר לה כשמעון העמסוני שפירש כל אתים שבתורה לרבות, כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא, אמר מה ארבה ליראה עמו, פירש מכולן וחזר בו מכל ריבויין שדרש, דמדהא לאו לרבויי אתא, כולהו נמי לאו לרבויי אתו (פסחים כב:). פירש מכל דרשות שדרש, דכל אתין כאין לרבות וזה אין מה לרבות בו (בכורות ו:). **לרבות תלמידי חכמים.** שיהא מורא רבך כמורא שמים (פסחים כב:). **כפרה כתיב בה בקדשים.** כפר לעמך ישראל, מה קדשים אסורין בהנאה אף היא אסורה בהנאה (חולין יא. ובע"ז כט:). **נאמר מכשיר ומכפר מבפנים ונאמר מכשיר ומכפר מבחוץ.** מכשיר בפנים, אשם מצורע וחטאות מחוסרי כפרה דזבין ויולדות שאינן באין אלא להכשירן בקדשים: מכפר בפנים, כל חטאות ואשמות, מכשיר בחוץ, צפורי מצורע שהן לטהר, מכפר בחוץ, שעיר המשתלח (חולין קמ.). ועגלה ערופה (כריתות כה.). **עשה בו מכשיר כמכפר.** אשם מצורע כשאר חטאות ואשמות (כריתות כה.). **אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה בו מכשיר.** צפורי מצורע לאסורין בהנייה מחיים, כמכפר. כשעיר המשתלח ועגלה ערופה (שם). **משעת שחיטה.** ונאסרת שחוטה אבל המשולחת מותרת דכתיב (ויקרא יד) ושלח את הצפור החיה וגו', ולא אמרה תורה שלח לתקלה (חולין פב.). **משעת לקיחה.** ושתיהן נאסרות עד שישלח (שם). **מה עגלה ערופה.** שנאמר בה קיחה, ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר, אסורה מחיים, אף ולקח למטהר שתי צפרים חיות, אסורות מחיים, ומיהו עגלה ערופה יש לה גבול ליאסר בירידתה לנחל איתן, אבל אלו אין בהן מעשה מלקיחה ועד שחיטה, וכיון דנאסרות מחיים על כרחך משעת לקיחה (שם). **גבול שמעתי.** מאימתי נאסרת (שם. וזבחים ע: וכריתות כה.). **ונסבין חבריא.** וסבורין התלמידים מדעתם (זבחים ע:). **וזה אשר לא תאכלו מהם.** יתירא הוא, מהם מן הטהורין, דהא אטהורין לעיל מייתי קרא, לרבות את השחוטה. אבל המשולחת מותרת דלא אמרה תורה שלחנה כדי שיכשלו בה אחרים, שיהו צדין ואוכלין אותה בני אדם, אלא ולאי מותר (חולין קמ.).

מסורת הש"ס

א) [פסחים כב: וש"נ], ב) בכורות ו: ב"ק מא: פסחים כב: [חגיגה יב. ע"ש], ג) [בכת"י טסף: שכר, וכ"ה בב"ק ובפסחים], ד) ע"ז כט: חולין יא. [זבחים ע: מגילה כא.], ה) חולין קמ. כריתות כה. ע"ש, ו) [בכת"י: בפנים], ז) [בכת"י: בחוץ], ח) חולין פב., ט) [עי' חולין שם], י) ב"ז שם זבחים ע: כריתות כה., כ) [עי' תוס' חולין פב ע"א ד"ה אמר רבי ינאי], ל) ספרי פרשת ראה [חולין קמ.], מ) נגעים פי"ד מ"ה, נ) תוספתא דנגעים פ"ח ה"ח ע"ש, ס) [בכת"י: עקירה], ע) כתובות לג. ב"ק עא. חולין פ. פב., פ) [בכת"י טסף: אבל], צ) [חולין קמ. כריתות כה.], ק) [בכ"י בפנים], ר) ע"ז נד., ש) עיין במ"ש ורש"ל, ת) [ב"ק סג ע"ב], א) [בספר"ר: קדושי, ויתכן דצ"ל קדושים], ב) [עי' חולין קמ ע"א], ג) [שם מב ע"א], ד) [שם עו ע"א], ה) [עי' תוס' הרא"ש דרש"י חזר בו], ו) [דברים כא, ד], ז) [וע"ע תוס' ע"ז כט: ד"ה כפרה ובחולין פב. ד"ה א"ר ינאי], ח) [פסחים כא:], ט) צ"ל ולא. רש"ל, י) [חולין מב ע"א], כ) [שם], ל) [וע"ע תוס' כריתות כה ע"א ד"ה מנלן, ותוס' חולין פב ע"א ד"ה גמרן],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' משעת לקיחה קיחה מעגלה ערופה. נ"ב כ"ה בפ"א [עי' מהרש"ל]: (ב) תוס' ד"ה שחטה וכו' קרום של מוח או נחתכו וכו' שחיטה ולא מקודם:

◆

מוסף תוספות

א. דאין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו [יומא נט:]. תוס' ע"ז כט:. דומיא דשחיטה בקדשים כדאמר בסמוך. ריטב"א. ב. כתיב בקדשים דמיתסרי אף מחיים. תוס' ע"ז כט:. ג. ואין לומר ציפורי דעלמא דאם כן ליתני נמי שורים הנסקלים. תוס' טוך. ד. ויש בה מצות הורדה. תוס' הרא"ש. ה. ומי לא עסקינן שהם כבר אצלו. שם. ו. והיינו הפרשה כדאמרינן אין הקינין מתפרשין אלא בלקיחת בעלים או בעשית כהן. שם. ז. דכיון דגלי לן קרא דשחוטה מיתסרא סברא הוא דגם המשולחת שתאסר עד השילוח שסברא הוא ששתיהן שוות עד גמר מצוותן. תוס' כריתות כה. ח. הלכך שחוטה נמי תיאסר בהנאה. תוס' שם. ט. גבי פלונתא דעגלה ערופה מתי נאסרת רב המנונא אמר מחיים ורבה אמר לאחר מיתה ודחיק לאשכוחי תנא כרב המנונא ומייתי לה מהכא דגמיר מכשיר ממכפר. תוס' הרא"ש. י. דשני ציפורים גמר ממכפר אפילו המשולחת. שם. כ. דלאחר שילוח שריא כדאמרינן בשמעתין. שם.